

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ДІАГНОСТИКИ ОСНОВ СПІВАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

© Ван Тянь Ці, 2015
<http://orcid.org/0000-0003-1242-9501>
<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.19014>

У статті розглядаються структурні компоненти поняття «основи співацької культури» стосовно дітей молодшого шкільного віку – пізнавальний), ціннісно-орієнтаційний та виконавсько-творчий. На базі цих компонентів виділено критерії діагностики основ співацької культури молодших школярів як-то: когнітивний, мотиваційно-особистісний, діяльнісний, до кожного з яких представлено групу показників, які свідчать про становлення співацької культури молодшого школяра.

Перша група показників(когнітивний критерій) заснована на виявленні ефективності пізнавальної діяльності: розвитку музичних здібностей, а також процесу засвоєння знань про музику, умінь і навичок. Ця група показників фіксує продуктивність переважно операційно-діяльнісного аспекту пізнавального процесу «присвоєння» дітьми музично-культурних цінностей.

Друга група показників (мотиваційно-особистісний критерій) спрямована на виявлення музично-ціннісних особистісних орієнтації – емоційно-оцінного ставлення дітей до музики, яке свідчить про становлення основ музично-естетичної свідомості: естетичних емоцій, інтересу до музики, смаку, уявлень про красу (еталонів емоційних оцінок і оцінок-суджень). Ця група показників фіксує процес становлення естетичних пріоритетів особистості дитини молодшого шкільного віку. Третя група показників(діяльнісний критерій) спрямована на виявлення самостійності та музично-творчої активності дітей у співацькій діяльності. При проведенні діагностики важливо відбирати вокально-хоровий репертуар, що відповідає вимогам художності і доступності їх школярам за емоційним змістом і тривалістю звучання. По кожному показнику виставляються оцінки, які при повторних діагностиках свідчать про динаміку формування основ співацької культури молодшого школяра.

Ключові слова: *структурні компоненти основ співацької культури, критерії діагностики основ музичної культури, когнітивний критерій, мотиваційно-особистісний критерій, діяльнісний критерій, групи показників, молодші школяри.*

Ван Тянь Ци. Критерии и показатели диагностики основ певческой культуры младших школьников.

В статье рассматриваются структурные компоненты понятия «основы певческой культуры» в отношении детей младшего школьного возраста –

познавательный, ценностно-ориентационной и исполнительско-творческий. На базе этих компонентов выделены критерии диагностики основ певческой культуры младших школьников, а именно: когнитивный, мотивационно-личностный, деятельностный, к каждому из которых представлено группу показателей, свидетельствующих о становлении певческой культуры младшего школьника.

Первая группа показателей (когнитивный критерий) основана на выявлении эффективности познавательной деятельности: развития музыкальных способностей, а также процесса усвоения знаний о музыке, умений и навыков. Эта группа показателей фиксирует производительность преимущественно операционно-деятельностного аспекта познавательного процесса «присвоения» детьми музыкально-культурных ценностей. Вторая группа показателей (мотивационно-личностный критерий) направлена на выявление музыкально-ценностных личностных ориентации – эмоционально-оценочного отношения детей к музыке, которое свидетельствует о становлении основ музыкально-эстетического сознания: эстетических эмоций, интереса к музыке, вкуса, представлений о красоте (эталонных эмоциональных оценок и оценок-суждений). Эта группа показателей фиксирует процесс становления эстетических приоритетов личности ребенка младшего школьного возраста. Третья группа показателей (деятельностный критерий) направлена на выявление самостоятельности и музыкально-творческой активности детей в певческой деятельности. При проведении диагностики важно отбирать вокально-хоровой репертуар, отвечающий требованиям художественности и доступности их школьникам по эмоциональному содержанию и продолжительности звучания. По каждому показателю выставляются оценки, которые при повторном диагностировании свидетельствуют о динамике формирования основ певческой культуры младшего школьника.

Ключевые слова: *структурные компоненты основ певческой культуры, критерии диагностики основ музыкальной культуры, когнитивный критерий, мотивационно-личностный критерий, деятельностный критерий, группы показателей, младшие школьники.*

Wang Tian Qi. Criteria and indicators for diagnostic bases singing culture of younger pupils.

The article deals with the structural components of the concept of "fundamentals singers culture" to the primary school children – cognitive, value-orientation and performing and creative. On the basis of these components is selected diagnostic criteria foundations singers culture of elementary school children such as: cognitive, motivational and personality, activity, each of which represented a group of indicators that show the formation of the y school children singers culture.

The first group of indicators (cognitive criteria) based on the detection efficiency of cognitive activity: development of musical skills, and the process of learning about music skills. This group of indicators captures operational performance mainly cognitive-activity aspect of the process of "appropriation" kids musical and cultural

values. The second group of parameters (motivational and personal criterion) to investigate how musical and personal value orientation - emotional and evaluative attitude of children to music, which indicates the formation of the foundations of musical and aesthetic consciousness, aesthetic emotion, interest in music, taste, ideas about beauty (standards emotional assessments and evaluations, judgments). This group of indicators captures the process of formation of aesthetic priorities of the individual child of primary school age. The third group of indicators (activity-test) is aimed at identifying the independence and musically creative activity of children of the singers. When diagnosing important to select vocal-choral repertoire, subject to the availability of artistry and their students for emotional content and duration. For each parameter estimations that repeated diagnostics indicate dynamic laying the foundations of the singers culture of younger pupils.

Key words: *structural components bases singers culture, diagnostic criteria foundations of musical culture, cognitive criterion, motivational and personal criteria, activity criterion of performance, the school children.*

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень та публікацій.

Музика, в силу її емоційності, приваблива для дитини. Саме музика може стати емоційно-оцінним стрижнем, що дозволяє формувати у дитини естетичне сприйняття інших видів мистецтва та навколишнього світу. Глибоко осягаючи мову одного мистецтва – музики, дитина в порівнянні з нею освоює семантику, виразний сенс творів інших мистецтв. При цьому, що дуже суттєво, мова інших мистецтв (живопису, ритмопластики, художнього слова) осягається у порівнянні з музикою по підставі, яке являє собою емоцію, переживання, чуттєвий образ. В результаті дитина небайдуже, емоційно-оцінно осягає виразний сенс мов інших мистецтв, «вживається» в художні образи, знаходить в них особистісний смисл. Тому формування основ співацької культури, а через неї і художньої, і естетичної культури дитини – найважливіше завдання сьогодення, що дозволяє реалізувати можливості музичного мистецтва в процесі становлення особистості. Творче сприйняття музики дітьми сприяє їх загальному інтелектуальному, творчому та емоційному розвитку. Музична культура «присвоюється» дітьми в процесі накопичення досвіду музичної діяльності на художньо-ціннісному змісті. Методика викладання музики в загальноосвітній школі розглядається у працях вітчизняних і зарубіжних науковців Е. Абдулліна, О. Апраксіної, О. Ростовського, Л. Хлебнікової та ін. Важливе місце в музикознавчій і педагогічній літературі займає проблема музичного розвитку дітей молодшого шкільного віку в процесі навчання співу

(Ю. Алієв, Т. Беркман, Н. Ветлугіна, А. Зіміна та ін.). Роботи Е. Алмазова, І. Левідова, В. Морозова присвячені питанням якості співацького голосу дітей, особливостей його звучання. У результаті аналізу наукових музично-теоретичних джерел було з'ясовано, що педагоги-методисти та науковці минулого і сучасності, які вирішували проблему розвитку дитячого голосу, акцентують увагу на різних ознаках вокальної культури молодших школярів. Водночас недослідженими залишилися деякі питання методики формування основ співацької культури молодших школярів на уроці музики, зокрема, критерії та їх показники діагностики цього феномену.

Метою статті є визначення критеріїв та показників діагностики основ співацької культури молодших школярів.

Основна частина. Поняття «основи співацької культури» стосовно дітей молодшого шкільного віку включає в себе три структурні компоненти – пізнавальний (розвиток музичних здібностей, знань, умінь), ціннісно-орієнтаційний (формування позитивного емоційно-оцінного ставлення до культурних цінностей на основі становлення музично-естетичної свідомості дітей) та виконавсько-творчий (прояв самостійності і творчої активності у співацькій діяльності). У відповідності до цих компонентів виокремлено критерії діагностики основ співацької культури молодших школярів як-то: когнітивний, мотиваційно-особистісний, діяльнісний, до кожного з яких представлено групу показників, які свідчать про становлення співацької культури молодшого школяра.

Когнітивний критерій включає в себе діагностику музичних здібностей, знань та умінь школярів. Група показників до цього критерію є наступною: відчуття ладу, музично-слухові уявлення, почуття ритму; виконавські та творчі здібності; побудова пісенного жанру – заспів, приспів, вступ, заключення; способи виконавських і творчих дій для виразної передачі музичного образу – прийомів артикуляції, фразування, звуковедення, дикції; виразності застосування засвоєних у співочій діяльності виконавських навичок та комбінування їх на свій розсуд; прояви самостійності та оригінальності імпровізацій; наявність творчого задуму та відповідність йому характеру співочих інтонацій.

Мотиваційно-особистісний критерій спрямований на виявлення ставлення дітей до музики і музичної діяльності, має групу показників, що

становлять музично-естетичну свідомість – естетичні почуття, інтереси, смаки, уявлення про красу. У процесі співацької діяльності естетичні почуття виявляються за емоційною чуйністю та виразністю співу; зв'язку засобів виразності зі створюваним музичним образом; усвідомленню дій і оцінок та оригінальністю творчих імпровізацій. Інтерес до співацької діяльності діагностується за проявам емоційної чуйності у пісенній діяльності; активному бажанню співати та відтворювати голосом почуте; бажанню створювати власні імпровізації на основі засвоєного досвіду. Становлення основ смаку діагностується за яскравими проявами емоційної чуйності на твори високого художнього рівня у співацькій діяльності та їх перевагами; емоційно-обґрунтованими оцінками; створенням виразних і оригінальних імпровізацій у співі під враженням ціннісних музичних еталонів. Уявлення про красу у співацькій діяльності виявляється по аргументованості оцінок та суджень про красу музики; власні вподобання та улюблені твори; адекватні оцінки творчих проявів своїх одноліток.

Діяльнісний критерій містить групу показників, що фіксує прояви самостійності та музично-творчої активності молодших школярів як-от: бажання діяти за власною ініціативою – виконувати, складати, імпровізувати; оригінальність виконавського та творчого задуму і прагнення до виразного його втілення на основі засвоєного досвіду з яскравими проявами емоційної чуйності, музичного мислення та уяви.

При проведенні діагностики важливо відбирати репертуар, що відповідає вимогам художності і доступності їх школярам за емоційним змістом і тривалістю звучання. По кожній групі показників виставляються оцінки, які при повторних діагностиках свідчать про динаміку формування основ співацької культури школярів. Ці показники виявляють рівень емоційного, інтелектуального та творчого розвитку, що свідчить не тільки про музичний, але й загальний розвиток дітей.

Висновки. Вироблення основ співацької культури слугує підґрунтям майбутнього професіоналізму та особистісного розвитку дітей. У музичній діяльності розвиваються не лише музичні, а й загальні здібності – мислення, емоції, виховується творча уява, зміцнюється воля, здатність утримувати довільну увагу, У свою чергу, загальні здібності впливають також на формування музичних.

Література

1. Ветлугина Н. О. Музыкальное развитие ребенка / Н. А. Ветлугина. – М., 1968. – 123 с.
2. Кабалевский Д. Б. Основные принципы и методы программы по музыке для общеобразовательной школы // Программно-методические материалы. Музыка начальной школы / Д. Б. Кабалевский. – М., 1994. – 405 с.
3. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в початковій школі. – Тернопіль : Навч. книга. – Богдан, 2001. – С. 57-77.
4. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей / Б. М. Теплов. – М. : АПН РСФСР, 1947. – 334 с.
5. Цыпин Г. М. Психология музыкальной деятельности: проблемы, суждения, мнения / Г. М. Цыпин. – М. : Интерпракс, 1994. – 373 с.
6. Шпильова В. Вокальний звук у дитячому хорі // Мистецтво та освіта. – 2002. – № 2. – С. 12-16.